

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Josep M. Folch i Torres a LletreA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-m-folch-i-torres> >

Josep M. Folch i Torres

Josep M. Folch i Torres

Guadalupe Ortiz de Landàzuri

El cas de Josep Maria Folch i Torres (Barcelona 1880-1950) és digne d'estudi -a més de merèixer-lo pel seu valor literari- per la seva complexitat i per la

divergència que hi ha entre la recepció d'una obra literària i el judici crític dels intel·lectuals contemporanis. Com ara veurem, Folch va aconseguir un èxit popular mai més aconseguit per cap escriptor en català -literalment va poder "viure de la ploma"- però, a partir de l'any 1924, va ser pràcticament proscrit dels cercles intel·lectuals i artístic-literaris. Folch i Torres va ser l'ànima del setmanari infantil *En Patufet*, des de l'any 1910 i, amb ell, la revista va arribar a una tirada de 65.000 exemplars i aproximadament 325.000 lectors setmanals. L'èxit popular de l'escriptor -sembla que de les novel·les mensuals que apareixien a la "Biblioteca Patufet", se'n feia una tirada d'entre 20.000 i 40.000 exemplars- va consistir bàsicament a descobrir el que ara en diríem un nou sector del mercat (o sigui un públic lector que fins aleshores no havia llegit cap altra cosa) i entusiasmar-lo i, com a conseqüència, esdevenir el primer escriptor català de masses.

Josep M. Folch i Torres: de l'inici a l'escriptor modernista (1880-1910) Folch i Torres va néixer al si d'una família acomodada que aviat tindria greus problemes econòmics. Des de ben jove Josep M. va haver de treballar i aquest fet -com ha recordat més d'un crític (com ara Sales) comparant-lo amb Dickens- l'ajudarà en la futura carrera literària.

És encara un adolescent quan desperta la seva afició literària: li publiquen algun poema i es presenta a diversos premis amb aportacions primerenques. La primera poesia editada serà "Lo primer bes" (*L'Aureneta*, 1897); l'any següent publica "Pobre xicot!", edita una revista amb un grup d'amics, *Lo Conceller*, i li publiquen "La Nisu" a *La Renaixença*. El mes de gener del 1899, enceta la seva activitat literària amb intensitat: publica amb certa assiduitat narracions curtes, guanya jocs florals, el nomenen director de *L'Atlàntida* (publicació de caràcter literari i polític), i col·labora a *La Renaixença* i a *Joventut*. Paral·lelament a aquest inici literari, desperta en ell la consciència política, i, de mica en mica, les seves col·laboracions a la premsa del moment tenen un caire nacionalista cada cop més encès. De fet, l'11 de setembre de 1901 el detenen amb motiu de l'acte d'homenatge a l'estàtua de Casanova, i passa tres dies a la presó. Entre el 22 de novembre de 1901 i el 14 de març següent escriu vuit articles per a *La Renaixença* que el comprometen políticament. Ha arribat el moment en què podrà dedicar-se plenament a l'escriptura, ja que a l'estiu del 1901 entra a treballar a *La Veu de Catalunya*, mentre que continua les col·laboracions amb altres mitjans i les traduccions al castellà. Als [Jocs Florals](#) del 1903 presenta "Antònia" i guanya el primer accèssit. Aquell any guanya la copa Víctor Català. L'any següent guanya tots els premis dels Jocs Florals (la copa i els tres accèssits).

El 1904 serà l'any de la seva afirmació personal, com a escriptor i com a intel·lectual: guanya el primer premi del concurs de *L'Avenc* amb *Lària*; comença a escriure al setmanari *La Tralla*, del qual acabarà essent el director i al qual donarà una més decidida empremta obrera i nacionalista. *Lària* ha estat considerada la primera novel·la de maduresa de l'autor. Estèticament es troba entre el realisme i el [modernisme](#). L'any 1905 accentua encara més la seva posició nacionalista a través del setmanari amb els consegüents problemes de multes o segrests de premsa. A la tardor d'aquell any publica

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Josep M. Folch i Torres a LletreA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-m-folch-i-torres> >

una sèrie d'articles, un d'ells contra Lerroux, "Tu ets el Judes!", signat amb el nom de *Folytor*. Ha d'anar diverses vegades a declarar davant el jutge, fins que finalment el govern suspèn alguns diaris (*La Tralla*, *Cu-Cut!*, etc.). Al desembre, pendent d'un procés judicial -per motius polítics-, li fan saber que la condemna pot ser molt més greu que el que sospitava. Llavors, el 25 de desembre de 1905 fuig a França, a Perpinyà. L'exili durarà tres anys. Durant aquest període és el corresponsal d'*El Poble Català*; llegeix autors clàssics i francesos, col·labora amb els diaris i escriu peces literàries que envia als diferents premis que es convoquen a Catalunya. Per l'agost del 1908 torna a Barcelona.

A partir d'aquests anys la seva producció es pot considerar "modernista", no tant per l'estètica com pels temes. Folch i Torres es belluga entre el realisme i el [modernisme](#); o, si es vol, pren del modernisme els aspectes que l'interessen: la temàtica rural, la confrontació de l'individu amb situacions límit, els personatges malaltissos..., encara que aborda temes que els modernistes refusien, com la problemàtica obrera, la massa i l'individu, les desigualtats per la manca d'escolarització, etc. La seva obra adreçada a adults i considerada modernista la constitueixen *Lària* (1904), *Aigua avall* (1907), *Anímiques* (1908), *L'ànima en camí* (1908) i *Joan Endal* (1909). Amb aquestes obres Folch demostra el seu talent narratiu i la profunditat psicològica dels seus personatges, que actuen amb naturalitat, amb uns sentiments pregons propers a l'estètica naturalista i gairebé al determinisme; Folch, però, sempre salva l'individualisme, la força motriu de la voluntat i el determini d'ànim dels personatges.

Tota la crítica literària ha reconegut en aquesta primera època de Folch la densitat literària de la seva obra, paral·lela a la de [Víctor Català](#), o de qualsevol altre escriptor modernista de primera fila, tot i que Folch mai no arriba al tremendisme d'un Prudenci Bertrana, per exemple.

Folch i Torres, escriptor per a infants (1910-1938) L'any 1910 té lloc la circumstància probablement més decisiva en la vida de Folch. L'editor d'*En Patufet* -Josep Baguñà- li encarrega una novel·la per a joves, i així neix *En Massagan*, que s'anirà editant per plecs i distribuint juntament amb el setmanari. El setmanari *En Patufet* (1904-1938) va ser fundat el 1904 per Josep Aladern i Aureli Capmany amb la intenció d'"inclinat els nens i les nenes (...) a llegir en català", com deia la presentació del primer número. L'any 1905 l'havia adquirit l'editor Josep Baguñà i Martra (1870-1942).

A partir d'aquell moment i fins al final de la guerra civil espanyola, Josep M. Folch i Torres es dedica de ple i amb intensitat a la literatura infantil i juvenil, i deixa totalment de banda la literatura per a adults. Aquest fet, aquest canvi total de plantejament es podria atribuir a diverses circumstàncies, o potser a la suma de totes: en primer lloc, l'èxit que va aconseguir immediatament -no hi ha cosa millor per a un escriptor que la resposta entusiasta dels lectors-, amb la millora econòmica que això significava -no oblidem que Folch tenia una família nombrosa-; en segon lloc, la liquidació del modernisme i la crisi que patia la novel·la modernista, tan criticada pels [noucentistes](#); en tercer lloc, l'exili que l'havia fet madurar i la tornada a l'ambient social tan hostil i agressiu que va trobar a Barcelona; en quart lloc, els fets de la Setmana Tràgica, que el feriren seriosament com a nacionalista i com a creient. Tot plegat, i la insistència de l'editor, que cada vegada demanava més feina, més diversificació i més compromís amb *En Patufet*, féu que Folch s'identifiqués plenament amb aquesta nova faceta. Aquest gir de Folch es degué en part també a l'ambient noucentista que es respirava als mitjans i revistes, i ell adoptà una actitud, no l'estètica, del moviment. Folch respongué a aquella croada de civilitat o civilitzadora que auguraven els noucentistes i la féu seva. El canvi en Folch, doncs, és en part degut a la resposta del públic; però, sobre aquesta resposta, ell s'edificà una missió: arribar als estrats populars de la societat i fer-hi una tasca cultural, aconseguir que aquells que no sabien llegir n'aprenguessin i crear una addicció a la lectura en català com mai s'havia vist. Hi ha una última raó que, potser, és la més important: la necessitat que l'autor sentia d'ensenyar -de

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Josep M. Folch i Torres a Lletra, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-m-folch-i-torres> >

moralitzar- a través de la lectura.

A partir d'aquella data del 1910 la producció de Folch i Torres és impressionant: cada setmana lliurava un plec d'una novel·la infantil/juvenil, que després es relligava i, com a volum, formava part de "La Biblioteca Patufet"; dirigia el setmanari i escrivia peces curtes que sortien al mateix setmanari amb diferents pseudònims ("Marruixa", "Pastallunes", "Jim-Fit", etc.). El 1915 comença les famoses "Pàgines viscudes", dibuixades per Junceda, que van ser la secció més popular de la revista. També en aquesta època comença la seva activitat teatral i estrena cada any una obra per a infants. L'any 1924 comença una nova col·lecció de novel·les mensuals, "La Biblioteca Gentil", de gènere rosa, és a dir, gènere sentimental, adreçada a un públic femení.

Què tenien les obres de Folch i Torres que atreïen tant el públic? Diríem que un plantejament senzill i clar, un conflicte adequat a la ment dels seus lectors i una resolució alegre, molt sovint còmica, amb una comicitat suau, no gens rebuscada, basada en el joc de paraules. El tractament tendre dels personatges i les situacions d'apoteosi en què podia intervenir l'imaginari -un imaginari basat en la rondallística o inventat- i l'efecte sorpresa facilitaven d'una banda la possible identificació lector-personatge i de l'altra el riure davant situacions ingènues o clarament impossibles.

La producció total de Josep Maria Folch i Torres està formada -amb seguretat- per 50 novel·les d'aventures ("Biblioteca Patufet"), 48 novel·les rosa ("Biblioteca Gentil"), 51 obres de teatre i més de 1.200 "Pàgines viscudes", a més de petites narracions i escrits diversos que van aparèixer a les pàgines d'*En Patufet*.

Com calia preveure, l'adhesió popular a Folch i Torres va comportar l'antifolquitorisme dels crítics i literats del país. Des de les columnes dels diaris, en conferències, articles, etc., es criticava la tasca de Folch i Torres i es considerava fins i tot malsana. Intervingueren en la polèmica els intel·lectuals i literats de l'època, en diversos sentits. Es criticava el sentimentalisme de les seves novel·les rosa i la productivitat extraordinària de la seva ploma, que feia malpensar pel que fa a la qualitat literària. Aquesta polèmica ha romàs encesa durant molts anys i arriba gairebé als nostres dies, si bé tothom reconeix el mèrit de la tasca cultural ingent que Folch va realitzar durant el primer terç del segle XX. Amb tot, manca un estudi literari més profund de la seva obra.

El silenci de Folch i Torres (1938-1950) Amb el daltabaix que va patir el país amb la guerra i la repressió del català, Folch i Torres va quedar fora de qualsevol possibilitat de continuar la seva tasca. Va fer alguns intents d'escriure en castellà i participà en algun programa cultural de ràdio. Tanmateix no es va veure amb cor de continuar.

Copyright text © 1999 Ediuoc/ECSA

Tast de textos

Text

 WEB: *Manuscrit d'Odi de fera: drama en tres actes y en prosa*

A la Biblioteca Digital de l'Ateneu Barcelonès.

<http://mdc.cbuc.cat/cdm4/document.php?CISOROOT=/manuscritAB&CISOPTR=7177>

 WEB: "Lo nen perdut"

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Josep M. Folch i Torres a LletreA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-m-folch-i-torres> >

Al web de Miquel Alonso podeu llegir el primer conte de Folch i Torres aparegut al "Calendari d'en Patufet".

<http://www.xtec.es/~malons22/patufet/calendariapatufet1.htm#nenperdut>

 WEB: Pàgines viscudes

Conté tres portades, un pròleg i la primera pàgina publicada de *Pàgines viscudes*.

<http://www.xtec.es/~malons22/personal/paginesviscudes.htm>

 WEB: Biblioteca Gentil

Pròleg de l'autor al primer número de la Biblioteca i alguns fragments d'altres números.

<http://www.xtec.es/~malons22/personal/bibliotecagentil.htm>

 WEB: Josep M. Folch i Torres a Google Books

http://lletra.uoc.eduhttps://www.google.com/search?q=inauthor%3A%22Folch+i+Torres%22&btnG=Cerca+llibres&tbn=bks&tbo=1&hl=ca#hl=ca&sa=G&tbo=1&tbn=bks&tbn=bks&q=inauthor:%22Josep+Maria+Folch+i+Torres%22&ei=H5HfTq-ZLYufOqG1ye4C&ved=0CEMQ9Ag&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.,cf.osb&fp=5ab110332a00814a&biw=1610&bih=817

 WEB: Josep M. Folch i Torres a WorldCat

http://www.worldcat.org/search?q=au%3AFolch+i+Torres&dblist=638&fq=ap%3A%22folch+i+torres%2C+josep+maria%22&qt=facet_ap%3A

Biobibliografia

Biografia

 WEB: A la Viquipèdia

Breu biografia i obra de l'autor al web de l'enciclopèdia lliure.

http://ca.wikipedia.org/wiki/Josep_Maria_Folch_i_Torres

Bibliografia

 WEB: Què hi ha a la Biblioteca de Catalunya

http://cataleg.bnc.cat/search*cat/?searchtype=a&searcharg=Folch+i+Torres+Josep+Maria&sortdropdown=-&searchscope=13&searchscope2=13&SORT=D

 WEB: Què hi ha a les biblioteques universitàries catalanes (CCUC)

http://ccuc.cbuc.cat/search*cat/a?SEARCH=Folch+i+Torres+Josep+Maria&sortdropdown=-&searchscope=23

 WEB: Què hi ha a les biblioteques públiques

<http://argus.biblioteques.gencat.cat/iii/encore/search/C|SFolch+i+Torres+Josep+Maria|Orightresult|U1?lang=cat&suite=pearl>

 WEB: Articles de l'autor (Traces)

<http://traces.uab.cat/search?f=author&p=Folch%20i%20Torres%20Josep%20M%20&sc=1&ln=ca>

 WEB: Articles sobre l'autor (Traces)

http://traces.uab.cat/search?ln=ca&p=Folch+i+Torres%2C+Josep+M.&f=keyword&action_search=Cerca&c=Traces+%3A+base+de+dades+de+llengua+i+literatura+catalanes&sf=&so=d&rm=&rg=10&sc=1&of=hb

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Josep M. Folch i Torres a Lletres, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletres.uoc.edu/ca/autor/josep-m-folch-i-torres> >

Comentaris sobre l'autor

Crítica

 WEB: Pàgina de l'AELC

Informació biogràfica, inclou comentaris generals i referències sobre teatre, traducció i les col·leccions *Biblioteca en Patufet* i *Biblioteca Gentil*. Amb cerca d'obres disponibles.
<http://www.escriptors.cat/autors/folchitorresjm/>

 WEB: L'autor al Corpus Literari Ciutat de Barcelona

Biografia, enllaços i transcripció d'articles sobre Josep M. Folch i Torres.
http://www.ducros.cat/corpus/index.php?command=show_news&news_id=942

 WEB: Josep M. Folch i Torres (1880-1950). Des del modernisme a la literatura de consum

Tesi doctoral d'Eulàlia Pérez Vallverdú, defensada a la UAB (26/01/2006).
<http://www.tesisenred.net/handle/10803/4849>

 WEB: Algunes novel·les en castellà

Pàgina de Miquel Alonso dedicada a les traduccions al castellà d'algunes obres de l'autor.
<http://www.xtec.es/~malons22/personal/folchpostguerra.htm>

 WEB: "Perdó per haver estat antipatufet"

Article de Sempronio sobre la figura de Folch i Torres i la publicació *En Patufet* publicat originalment a *l'Avui* (31/12/1998).
<http://www.lletres.net/pla/apatufet.html>

Diversos

 WEB: Fundació Folch i Torres

Web de la Fundació que té per objectiu aplegar i conservar les obres dels cinc germans Folch i Torres.
<http://www.fundaciofolchitorres.org/>

 WEB: Museu-Arxiu Folch i Torres al Vallès

Informació sobre el Museu-Arxiu Folch i Torres situat a Palau-solità i Plegamans.
<http://www.palauplegamans.net/pl3/descobrir/llocs-d-interes/id339/museu-arxiu-de-la-fundacio-folch-i-torres-planta-noble-del-castell-de-plegamans.htm>

 PDF: "L'Any Patufet, homenatge als nostres mestres gràfics"

Article de Daniel Boada al suplement "Cultura" del diari *Avui* (19/02/04).
<http://www.traces.uab.es/tracesbd/avui/av02437.pdf>

 WEB: 100 anys d'En Patufet

Pàgina de la Biblioteca de Salt dedicada al centenari. Inclou diversos enllaços sobre la vida i l'obra de l'autor i sobre la revista.
<http://www.bibgirona.net/salt/patufet/>

 WEB: Auca de Josep M. Folch i Torres

Auca escrita per Joan Vilamala i il·lustrada per Daniel Hernández al web La paret de les auques. Amb suggeriments de treball.

Si vols citar aquesta pàgina...

Actualitat literària sobre Josep M. Folch i Torres a LletreA, la literatura catalana a internet (Universitat Oberta de Catalunya)

< <http://lletra.uoc.edu/ca/autor/josep-m-folch-i-torres> >

<http://www.auques.cat/tot.php?auca=folch>

 WEB: Revista Cu-Cut

Revista que apareix per primer cop al 1902 amb la col·laboració dels escriptors Josep M. Morató i Manuel Folch i Torres.

<http://mdc2.cbuc.cat/cdm4/results.php?CISOOP1=all&CISOBOX1=cu-cut&CISOFIELD1=CISOSEARCHALL&CISOOP2=exact&CISOBOX2=&CISOFIELD2=CISOSEARCHALL&CISOOP3=any&CISOBOX3=&CISOFIELD3=CISOSEARCHALL&CISOOP4=none&CISOBOX4=&CISOFIELD4=CISOSEARCHALL&CISOROOT=/cucut&t=a>

 WEB: Premi Josep M. Folch i Torres de novel·les per a nois i noies

Enllaç amb la pàgina del premi que convoca cada any l'editorial La Galera amb el patrocini de la Fundació Enciclopèdia Catalana.

<http://www.grec.com/fundacio/pjmft.htm>

 WEB: Davant de la casa de Folch i Torres

A Endrets. Geografia literària dels Països Catalans.

<http://www.endrets.cat/indret/354/davant-de-la-casa-de-folch-i-torres-palau-solita-i-plegamans.html>

Propostes didàctiques

Recursos

 WEB: Folch i Torres i el teatre popular

Fitxa sobre l'autor dins la proposta didàctica "El teatre popular: passions i pastorets". A l'edu365.cat.
<http://www.edu365.cat/eso/muds/catala/literatura/teatre/popular/pantalla3.htm>